

คู่มือการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น

จัดทำโดยกลุ่มวินัย กองการเจ้าหน้าที่

กรมส่งเสริมการเกษตร

พ.ศ. ๒๕๖๕

คำนำ

กลุ่มวินัย ได้รับทราบถึงความยุ่งยาก ซับซ้อน ในการสืบสวน จึงได้รวบรวมข้อมูล แนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการและจัดทำ “คู่มือการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น” ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้สืบสวน หรือกรรมการสืบสวนได้ใช้ประกอบในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และทำให้การทำงานสะดวก รวดเร็วมากขึ้นและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ได้นำไปใช้ ผู้ที่นำไปศึกษา หรือเป็นแนวทางในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ ซึ่งคู่มือฉบับนี้ เป็นการกล่าวถึงเฉพาะการสืบสวนกรณีมีการกล่าวหาหรือกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ ผู้ใดกระทำผิดวินัย ส่วนกรณีการสืบสวนลูกจ้างประจำหรือพนักงานราชการนั้น ในทางปฏิบัติสามารถ ดำเนินการสืบสวนโดยเทียบเคียงคู่มือฉบับนี้ได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการทางวินัยลูกจ้างประจำหรือพนักงานราชการ

กลุ่มวินัย
พฤศจิกายน ๒๕๖๕

เมื่อความปรากฏกับผู้บังคับบัญชาว่ามีกรกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย หากผู้บังคับบัญชาที่รับทราบเรื่องนั้นไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวมีหน้าที่ต้องรายงานตามมาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง^๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบข้อ ๒^๒ ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

“การรายงาน” ต้องจัดทำเป็นหนังสือ ระบุชื่อผู้กล่าวหา (ถ้ามี) ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกล่าวหาหรือกรณีที่เป็นที่สงสัย อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะรายงานตามมาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบข้อ ๒ ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้บังคับบัญชาสามารถ “ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น” เพื่อให้ได้ความจริงในเรื่องนั้น ๆ ก่อนได้ แล้วจึงรายงานตามมาตรา ๙๐ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบข้อ ๒ ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังกล่าว

การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ทั้งพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ เพื่อให้ทราบความจริงในเรื่องนั้น ๆ และพิสูจน์ความจริงว่าเรื่องใดเป็นเรื่องจริงหรือเป็นเรื่องเท็จ และเรื่องที่ตรวจสอบมีความจริงเป็นประการใด เพื่อจะได้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบและพิจารณาดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อไป ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม และคำสั่งมอบอำนาจให้บังคับบัญชาข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือคำสั่งมอบหมายให้ข้าราชการเป็นผู้บังคับบัญชา การตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นนั้น ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินการด้วยตนเอง หรืออาจมอบหมายให้ข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น หรือจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นก็ได้

^๑ มาตรา ๙๐ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบโดยเร็ว และให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้โดยเร็วด้วยความยุติธรรมและโดยปราศจากอคติ

^๒ ข้อ ๒ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยผู้บังคับบัญชาของผู้นั้นมีหน้าที่ต้องรายงานตามลำดับชั้นให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ทราบโดยเร็ว โดยทำเป็นหนังสือ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) ชื่อผู้กล่าวหา (ถ้ามี)
- (๒) ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา
- (๓) ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์แห่งการกระทำที่กล่าวหาหรือเป็นที่สงสัยว่ากระทำความผิดวินัย
- (๔) พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเท่าที่มี

(ตัวอย่างกรณี “ผู้บังคับบัญชา” มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น)

คำสั่ง (ระบุชื่อส่วนราชการที่ออกคำสั่ง)

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น

ด้วย.....(ชื่อ).....เลขประจำตัวประชาชน.....

ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่ง.....ระดับ.....

สังกัด.....เลขที่ตำแหน่ง.....มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย
ในเรื่อง.....(ระบุพฤติการณ์ตามหนังสือร้องเรียน/กรณีมีเหตุเป็นที่สงสัยโดยสรุป)

ฉะนั้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว จึงแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น
ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นประธานกรรมการ
๒. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นกรรมการ
๓. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๔. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)

ให้คณะกรรมการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นในเรื่องดังกล่าว ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว
แล้วรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

สั่ง ณ วันที่.....(เดือน^๓).....พ.ศ.....

(ลงชื่อ)

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

ตำแหน่ง.....

^๓ไม่ต้องใส่คำว่า “เดือน” เช่น สั่ง ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

แต่หากมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย ต่อ “ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗” ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวต้องรีบดำเนินการ หรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๙๑^๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบ ข้อ ๕^๕ ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

การพิจารณาในเบื้องต้น

การพิจารณาในเบื้องต้น หมายถึง การที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้พิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและพยานหลักฐานที่ปรากฏในเบื้องต้น ตามข้อ ๕ (๑) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้ว เห็นว่าเพียงพอแก่การ พิจารณาข้อร้องเรียนกล่าวหาว่ากรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดวินัย หรือไม่ อย่างไร โดยจะไม่ทำการสืบสวนก็ได้ หากผลการพิจารณาในเบื้องต้นปรากฏว่าไม่มีมูลที่ควรกล่าวหา ว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ พิจารณาในเบื้องต้น แล้วเห็นว่ามีควมบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ราชการแต่ยังไม่เข้าข่ายเป็นความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจจะกำชับหรือกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการกรณีนั้นให้ข้าราชการ ในสังกัดทราบและปฏิบัติตามได้ ส่วนกรณี que เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใด กระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๒ หรือมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ แล้วแต่กรณี

การสืบสวน

การสืบสวน จะเกิดขึ้นในกรณีที่ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่มีนั้น ยังไม่เพียงพอ ที่จะพิจารณาได้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สามารถดำเนินการสืบสวน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามข้อ ๕ (๒) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการ ทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะดำเนินการสืบสวนด้วยตนเอง หรือจะให้ข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน แล้วรายงานมาเพื่อพิจารณาต่อไปก็ได้

^๔ มาตรา ๙๑ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๙๐ หรือความดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ รีบดำเนินการหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้น ว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้น อยู่แล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๙๒ หรือมาตรา ๙๓ แล้วแต่กรณี

^๕ ข้อ ๕ เมื่อได้รับรายงานตามข้อ ๒ หรือความปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ว่ามีการกล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยให้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้โดยเร็ว

(๑) พิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยหรือไม่

(๒) ดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวน และพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย หรือไม่ ในการนี้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจสืบสวนเองหรือให้ข้าราชการพลเรือนสามัญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการสืบสวนแล้วรายงานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัย หรือเป็นกรณีที่มิพยานหลักฐาน ในเบื้องต้นอยู่แล้วและเห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยให้ดำเนินการตามข้อ ๖ ต่อไป

“การสืบสวน” หมายถึง การสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่ และการสืบสวนให้กระทำในทางลับ^๖ เพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ข้าราชการผู้ถูกดำเนินการหรือบุคคลภายนอก เช่น ผู้กล่าวหา หรือพยาน ซึ่งในขั้นสืบสวนเป็นเพียงการหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่ามีมูลเพียงพอที่จะสามารถดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการหรือไม่เท่านั้น ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงขั้นว่ากระทำความผิดวินัยฐานใด และควรลงโทษสถานใด การสืบสวนไม่มีกฎหมายระบุขั้นตอนและวิธีการในการสืบสวนไว้ คงมีเพียงบัญญัติในข้อ ๕ (๒) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งวางหลักไว้ว่า “ดำเนินการสืบสวนหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวน... ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจสืบสวนเองหรือให้ข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการสืบสวนแล้วรายงานมาเพื่อพิจารณาต่อไปก็ได้”

การสืบสวนสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑. ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ดำเนินการสืบสวนด้วยตนเอง
การดำเนินการสืบสวนด้วยตนเองนั้นจะใช้ในกรณีเรื่องซึ่งจะต้องสืบสวนมีข้อเท็จจริงไม่ซับซ้อนหรือมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจำนวนไม่มาก โดยผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจดำเนินการสืบสวนด้วยตนเอง เช่น เรียกพยานบุคคลมาสอบถามข้อเท็จจริง เรียกพยานเอกสารมาตรวจสอบหรือรวบรวมพยานหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดขึ้นมาประกอบการพิจารณา

๒. ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มอบหมายให้ข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน

การมอบหมายให้ข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการสืบสวนแทนนั้น จะใช้ในกรณีเรื่องซึ่งจะต้องสืบสวนมีข้อเท็จจริงที่ไม่ซับซ้อนหรือมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องไม่มาก และผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นสมควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานแทน

๓. ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสืบสวน
การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนนั้นจะใช้ในกรณีมีการสืบสวนในเรื่องที่มีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก มีความซับซ้อน หรือเป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เห็นว่าจะต้องใช้ความเห็นในรูปแบบคณะกรรมการ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนก็ได้

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน กฎหมายมิได้กำหนดรูปแบบของคำสั่งไว้ แต่อย่างไรก็ตามคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสืบสวนมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. การระบุพฤติการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะสืบสวน สำหรับพฤติการณ์ที่จะระบุในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนนั้น อาจเป็นข้อเท็จจริงตามที่หนังสือร้องเรียนกล่าวหา หรือตามที่ได้รับรายงานตามสายบังคับบัญชาแล้วแต่กรณี แต่ในการระบุถึงพฤติการณ์ในขั้นนี้จะระบุเพียงกว้าง ๆ กล่าวคือ ไม่ระบุเจาะจงลงไปรายละเอียดมากนัก เพราะในเรื่องดังกล่าวอาจมีการกระทำในหลายกรณีเกิดขึ้น หรือข้อเท็จจริงที่มีในเบื้องต้นอาจผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อน ตัวอย่าง เช่น กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาว่านาย ก. ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ กรมส่งเสริมการเกษตร ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ ไม่ให้ความสะดวกแก่ นาง จ. ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ พฤติการณ์ที่ควรใส่ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน เช่น “ด้วยมีกรณีร้องเรียนกล่าวหาว่านาย ก. ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการทั้งยังไม่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน

^๖ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/ว ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๑ เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการและการสอบสวนเรื่องราวร้องเรียน กล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำความผิดวินัย

เกษตรกร ซึ่งหากเป็นจริงอาจถือเป็นพฤติการณ์ไม่เหมาะสม จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสืบสวนในกรณีดังกล่าว”

ข้อสังเกต

การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนในกรณีนี้ แม้จะมีการระบุชื่อ ระบุหมายเลข บัตรประจำตัวประชาชน ระบุเลขทะเบียนเกษตรกรของประชาชนผู้มาติดต่อราชการไว้ก็ตาม แต่ในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ไม่ควรใส่รายละเอียดดังกล่าว เนื่องจากในหนังสือร้องเรียนอาจจะเขียนรายละเอียดผิดพลาด เช่น เลขทะเบียนเกษตรกรผิดพลาด แต่อย่างไรก็ตามแม้พฤติการณ์ที่ระบุในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนจะไม่ได้ระบุรายละเอียดดังกล่าว แต่ก็ต้องระบุการกระทำให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใด อย่างไร เพื่อให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสืบสวนเข้าใจคำสั่งและสามารถสืบสวนต่อไปได้ การที่ระบุในคำสั่งเพียงว่า “นาย ก. ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ” หรือ นาย ก. ไม่ตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่” กรณีเช่นนี้ถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชัดเจนเพียงพอ

๒. การพิจารณาบุคคลผู้เป็นกรรมการสืบสวน กฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ มิได้กำหนดเรื่องคุณสมบัติของคณะกรรมการสืบสวนไว้ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ อาจพิจารณาแต่งตั้งให้บุคคลในบังคับบัญชาของตนเองเป็นคณะกรรมการได้ตามความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการข้าราชการ ลูกจ้าง หรือพนักงานราชการ (ไม่จำเป็นต้องมีมติกร่วมเป็นคณะกรรมการก็ได้) และมิได้กำหนดให้ผู้ที่ประธานกรรมการสืบสวนจะต้องมีตำแหน่งสูงกว่าข้าราชการผู้ที่ถูกร้องเรียน แต่หากผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ เลือกบุคคลที่มีอาวุโสต่ำกว่าข้าราชการผู้ที่ถูกร้องเรียน อาจทำให้เกิดความเกรงใจกันได้ ดังนั้น ในการเลือกบุคคลเข้ามาเป็นกรรมการสืบสวนจะต้องพิจารณาในเรื่องนี้ด้วย และที่สำคัญในการคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นกรรมการสืบสวนอาจจะคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมในเบื้องต้น เช่น ต้องเป็นบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สืบสวน ต้องไม่เป็นผู้มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องเรียน หรือต้องไม่เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ถูกร้องเรียน เป็นต้น

๓ การอ้างข้อกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน ได้แก่

กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญให้อ้างมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบข้อ ๕ (๒) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖

กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นลูกจ้างประจำให้อ้างข้อ ๔๗ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นพนักงานราชการให้อ้างข้อ ๒๗ ข้อ ๓๗ (๑) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบข้อ ๔ ของประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนั้น ก่อนออกคำสั่ง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา และหัวหน้าส่วนราชการ แล้วแต่กรณี) พิจารณาข้อกฎหมายในคำสั่งให้ครบถ้วน ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มเติม) ก็ต้องอ้างให้ถูกต้องครบถ้วน

๔. การระบุกรณีมีการสืบสวนแล้วพบว่ามีกรกระทำผิดในเรื่องอื่น ในการสืบสวนคณะกรรมการสืบสวนจะทำการสืบสวนเฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ดังนั้น หากพบบุคคลอื่นเกี่ยวข้องกับเรื่องที่สืบสวน หรือพบกรณีอื่นนอกเหนือจากที่มีการสั่งให้สืบสวนควรให้คณะกรรมการสืบสวนรายงานโดยเร็ว เพื่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา และหัวหน้าส่วนราชการ แล้วแต่กรณี) จะได้ดำเนินการพิจารณาสั่งการต่อไป ซึ่งกรณีเช่นนี้อาจจะเกิดขึ้นได้ ตัวอย่างเช่น

กรณีมีการสืบสวนว่านางสาว ก. ไม่ปฏิบัติตามระเบียบเกี่ยวกับการเงิน คือ การไม่ลงบัญชีทุกสิ้นวันทำการให้เสร็จสิ้น แต่ในทางสืบสวนพบว่านางสาว ก. ได้รับเงินแล้ว นำใบเสร็จรับเงินไปรับเงินก่อนไปใช้รับเงิน อันเป็นพฤติการณ์ที่ส่อไปในทางทุจริต เป็นต้น

กรณีมีการสืบสวนว่านาย ก. ใช้วาจาไม่สุภาพกับประชาชนผู้มาติดต่อราชการ แต่ในทางสืบสวนได้ความว่า ในวันเกิดเหตุมีนาย ข. ใช้วาจาไม่สุภาพและทำร้ายประชาชนผู้มาติดต่อราชการด้วย เป็นต้น

๕. การเปลี่ยนแปลงกรรมการสืบสวน การแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนเป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ โดยเฉพาะ ดังนั้น หากพิจารณาแล้ว เห็นว่ามีเหตุที่ไม่เหมาะสมหรือเหตุที่สมควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงตัวคณะกรรมการ เช่น มีส่วนได้เสียกับเรื่องที่สืบสวนหรือหากให้ผู้นั้นเป็นกรรมการสืบสวนต่อไปจะทำให้เสียความเป็นธรรม ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตาม มาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา และหัวหน้าส่วนราชการ แล้วแต่กรณี) ก็สามารถเปลี่ยนแปลงตัวกรรมการสืบสวนได้เสมอ

เมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนแล้ว จะต้องมีการแจ้งคำสั่งแต่งตั้งดังกล่าวให้คณะกรรมการทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้คณะกรรมการทราบว่าตนได้รับแต่งตั้งเป็นผู้มีหน้าที่สืบสวนและทราบเรื่องที่มีการร้องเรียน อันเป็นกรอบในการดำเนินการสืบสวน และเพื่อประธานกรรมการจะได้เตรียมจัดให้มีการประชุมนัดแรก และการประชุมของคณะกรรมการแต่ละครั้งควรมีการบันทึกการประชุมไว้ด้วย

ขั้นตอนการสืบสวน

๑. เมื่อประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว (เอกสารหลักฐานเบื้องต้น เช่น หนังสือร้องเรียน) ให้ประธานกรรมการนัดประชุมครั้งแรก ซึ่งการประชุมนัดแรกดังกล่าวเป็นการประชุมเพื่อ

๑.๑ พิจารณาคำสั่งที่ได้รับแต่งตั้งว่าเป็นกรณีเกี่ยวกับเรื่องใดและมีการกล่าวหาอย่างไร

กล่าวคือ ให้คณะกรรมการประชุมเพื่อพิจารณาและกำหนดประเด็นในเบื้องต้นว่า หากเป็นจริงตามพฤติการณ์ที่กล่าวหา จะเป็นความผิดวินัยฐานใด (ข้าราชการพลเรือนสามัญพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ลูกจ้างประจำพิจารณาตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗ และพนักงานราชการพิจารณาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบประกาศคณะกรรมการบริหารพนักงานราชการ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙) แม้ว่าการสืบสวนไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงขนาดว่าผู้ถูกร้องเรียนกระทำผิดฐานใด และควรลงโทษสถานใด แต่ในการจะพิจารณาว่ากรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญรายใดกระทำผิดวินัยหรือจะดำเนินการทางวินัยหรือไม่ จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับฐานความผิดวินัยบทใดบทหนึ่ง ดังนั้น การกำหนดประเด็นเช่นนี้ไว้ก่อน จะทำให้สามารถสืบสวนหาพยานหลักฐานที่จะนำมาใช้พิจารณาได้อย่างครบถ้วน ตัวอย่างเช่น กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาว่านางสาว ง. ไม่จัดทำบัญชีเงินสดคงเหลือประจำวัน ซึ่งหากเป็นจริงจะเป็นการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ อันอาจเป็นความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการตามมาตรา ๘๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น หากคณะกรรมการกำหนดประเด็นได้เช่นนี้แล้วก็จะทำให้สามารถกำหนดพยานหลักฐานที่จะสืบสวนหาต่อไปได้

๑.๒ พิจารณากำหนดพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน

เมื่อคณะกรรมการสามารถกำหนดประเด็นที่จะสืบสวนได้แล้ว คณะกรรมการจะทราบว่าในเรื่องดังกล่าวจะต้องมีการสืบสวนพยานบุคคลใดบ้าง และควรรวบรวมพยานเอกสารใดบ้าง ตัวอย่างเช่น กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาว่านางสาว ง. ไม่จัดทำบัญชีเงินสดคงเหลือประจำวัน คณะกรรมการควรรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น สอบถามวิธีปฏิบัติจากผู้ร่วมปฏิบัติงาน (พยานบุคคล) รวบรวมเอกสาร และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าว (พยานเอกสาร)

๑.๓ พิจารณากำหนดระยะเวลาและวิธีการในการรวบรวมพยานหลักฐาน กล่าวคือ เมื่อคณะกรรมการกำหนดพยานหลักฐานที่จะต้องมีการสืบสวนและรวบรวมมาใช้ในการพิจารณาแล้ว คณะกรรมการควรกำหนดระยะเวลาในการรวบรวมพยานหลักฐานด้วย เช่น จะสอบพยานบุคคลที่ปาก และใช้เวลากี่วัน หรือจะต้องมีการขอพยานหลักฐานจากที่ใดหรือไม่ อย่างไร และใช้เวลาในการดำเนินการนานเท่าใด ทั้งนี้ เพื่อให้การสืบสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นไปตามที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน กำหนด

๒. ให้คณะกรรมการสืบสวนดำเนินการสืบสวนพยานบุคคลและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ การสืบสวนพยานบุคคล

ให้ประธานกรรมการ มีหนังสือเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำกับเรื่องที่จะทำการสืบสวน ในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการร้องเรียน ไม่มาตามวัน เวลา และสถานที่ที่คณะกรรมการเรียก ก็ให้ส่งบันทึกถ้อยคำพยานที่มีประเด็นคำถาม จำนวน ๑ ฉบับ ไปทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังที่อยู่อาศัย ที่ปรากฏตามหลักฐานของทางราชการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เมื่อล่วงพ้น ๗ วัน นับแต่วันที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับบันทึกถ้อยคำพยานดังกล่าว ให้ถือว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบบันทึกถ้อยคำพยานที่มีประเด็นคำถามแล้ว สำหรับในกรณีที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ชี้แจงภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ประสงค์จะชี้แจง เรื่องที่มีการร้องเรียน ทั้งนี้ เว้นแต่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรให้ออกาชชี้แจงเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ในวันที่มีการสืบสวนพยานบุคคล (สอบปากคำ) ก่อนจะเริ่มมีการบันทึกถ้อยคำพยาน คณะกรรมการต้องแจ้งและอธิบายถึงที่มาหรือเหตุแห่งการสืบสวนให้ผู้ที่มาให้ถ้อยคำทราบเสียก่อน โดยในวันที่มีการสืบสวนพยานบุคคล มีหลักเกณฑ์และข้อปฏิบัติ ดังนี้

๑. จำนวนกรรมการในการสอบปากคำต้องไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เว้นแต่ ในกรณีที่กึ่งหนึ่ง มากกว่า ๓ คน ให้กรรมการสืบสวน ๓ คน ทำการสอบปากคำได้

๒. ให้สอบปากคำคราวละ ๑ คน

๓. ห้ามบุคคลอื่นอยู่หรือร่วมทำการสืบสวน

๔. การสอบปากคำต้องมีการบันทึกถ้อยคำของผู้ให้ถ้อยคำตามแบบฟอร์มแนบท้าย คู่มือฉบับนี้แล้วอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หรือให้ผู้ให้ถ้อยคำอ่านเองก็ได้ แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำ ผู้บันทึกถ้อยคำ และกรรมการ ซึ่งอยู่ร่วมในการสอบปากคำลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำนั้นไว้เป็นหลักฐานด้วย

๕. ในกรณีที่บันทึกถ้อยคำใดมีหลายหน้า ให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับ ไว้ในบรรทัดสุดท้ายของบันทึกถ้อยคำทุกหน้า ในการบันทึกถ้อยคำ ห้ามมิให้ชุด ลบ หรือบันทึกข้อความ ทับข้อความที่ได้บันทึกไว้ในบันทึกถ้อยคำแล้ว ถ้าจะต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมข้อความที่บันทึกไว้ ให้ใช้วิธีขีดฆ่า ข้อความเดิมและเพิ่มเติมข้อความใหม่ด้วยวิธีขีดเติม แล้วให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ตรงที่มีการแก้ไข เพิ่มเติมนั้นทุกแห่ง ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกเหตุที่ไม่ลงลายมือชื่อนั้นไว้ในบันทึกถ้อยคำด้วย ในกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้ดำเนินการตามมาตรา ๙^๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๖. ห้ามคณะกรรมการให้ทำคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง บังคับ หรืออื่นใดโดยไม่ชอบ เพื่อจูงใจให้ ให้ถ้อยคำ

๗. การนำเอกสารหรือวัตถุมาใช้เป็นพยานหลักฐานในการสืบสวน ให้คณะกรรมการ จัดให้มีการบันทึกไว้ด้วยว่าได้มาอย่างไร จากผู้ใด และเมื่อใด เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในการสืบสวน

^๗ มาตรา ๙ เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือ บุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้น ต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น

ลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้นที่ทาลงในเอกสารแทนการลงลายมือชื่อ หากมีพยานลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยสองคนแล้วให้ถือเสมือนกับลงลายมือชื่อ

ความในวรรคสองไม่ใช้บังคับแก่การลงลายพิมพ์นิ้วมือ แงงใด ตราประทับ หรือเครื่องหมายอื่นทำนองเช่นว่านั้น ซึ่งทาลงในเอกสารที่ทำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่

ให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็น สำเนาถูกต้องก็ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถหาต้นฉบับเอกสารได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายหรือโดยเหตุประการอื่น คณะกรรมการจะสืบจากสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนก็ได้

๒.๒. การรวบรวมพยานหลักฐาน ในการสืบสวนไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนพยานบุคคล หรือการรวบรวมพยานเอกสาร ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าจะดำเนินการอย่างไร แต่ในทางปฏิบัติสามารถ แบ่งการรวบรวมพยานหลักฐานได้ ดังนี้

- **การรวบรวมพยานหลักฐาน** ให้คณะกรรมการสืบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ตามที่เห็นสมควร เช่น กรณีพยานเอกสาร ประธานกรรมการสามารถมีหนังสือขอเอกสารจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องหรือให้บุคคลที่มีเอกสารอยู่ในความครอบครองส่งเอกสารมายังคณะกรรมการก็ได้ โดยให้คณะกรรมการบันทึกการได้มาของพยานหลักฐานไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ตามคณะกรรมการไม่มีอำนาจ ในการออกหนังสือหรือหมายบังคับให้ผู้ใดผู้หนึ่งส่งพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ หากในการสืบสวนมีการกล่าวอ้าง หรืออ้างถึงพยานเอกสาร ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้ที่ถูกกล่าวอ้างนำเอกสารหลักฐานนั้นมามอบให้ คณะกรรมการในภายหลัง หรือหากบุคคลคนนั้นไม่สามารถนำเอกสารมามอบให้คณะกรรมการได้ คณะกรรมการอาจทำหนังสือขอเอกสารหลักฐานที่มีการกล่าวอ้างหรืออ้างถึงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาต่อไป เอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานในสำนวนการสืบสวนดังกล่าว ให้ใช้ต้นฉบับ แต่ถ้าไม่อาจนำต้นฉบับมาได้ จะใช้สำเนาที่กรรมการสืบสวนหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่า เป็นสำเนาถูกต้องก็ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถหาต้นฉบับเอกสารได้เพราะสูญหายหรือถูกทำลายหรือโดยเหตุ ประการอื่น คณะกรรมการสอบสวนจะสืบจากสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนก็ได้

- **การสอบปากคำของผู้ร้องเรียน** โดยปกติแล้วหากข้อเท็จจริงในหนังสือร้องเรียน เพียงพอและคณะกรรมการสามารถรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้ครบถ้วนแล้ว ก็อาจจะไม่เรียก ผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่ในกรณีที่เป็นการร้องเรียนจากประชาชน หากมีการเรียกประชาชนผู้ร้องเรียน มาสอบถามในเรื่องที่เกิดเหตุ ก็จะทำให้บุคคลดังกล่าวรู้สึกว่าเป็นเรื่องของตนไม่ได้เจ็บหายและหน่วยงานมีการ ดำเนินการเรื่องร้องเรียนให้ ซึ่งอาจจะทำให้ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานนั้นดีขึ้น อันเป็นการ แก้ไขปัญหาทางการบริหารด้วย ดังนั้น การจะเรียกผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือไม่คงต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง พฤติการณ์และสถานการณ์ในแต่ละเรื่องไป

- **การสอบปากคำของผู้ถูกร้องเรียน** การสืบสวนไม่มีกฎหมายกำหนดบังคับ ว่าต้องสอบถ้อยคำของผู้ถูกร้องเรียน หรือให้โอกาสผู้ถูกร้องเรียนชี้แจงอย่างเช่นกรณีสอบสวนวินัยแต่อย่างใด ดังนั้น ในชั้นสืบสวนอาจจะไม่สอบถ้อยคำของผู้ถูกร้องเรียนก็ได้ ถ้าคณะกรรมการสืบสวนเห็นว่าข้อเท็จจริง ที่เพียงพอแล้ว ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ. ที่ว่าการสืบสวนต้องเป็นไปในทางลับ เพื่อมิให้ เป็นการกระทบกระเทือนขวัญกำลังใจของข้าราชการผู้ถูกกล่าวหา หากกรณีการร้องเรียนดังกล่าวเป็นเรื่องไม่จริง เพราะฉะนั้นการจะเรียกผู้ถูกร้องเรียนมาให้ถ้อยคำหรือไม่คงต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง พฤติการณ์และสถานการณ์ ในแต่ละเรื่องไป ในกรณีที่ผู้ถูกร้องเรียนไม่มาให้ถ้อยคำชี้แจงแก่ข้อร้องเรียน หรือไม่ยื่นคำชี้แจงแก่ข้อร้องเรียน ภายในเวลาที่คณะกรรมการสืบสวนกำหนดให้ถือว่าผู้ถูกร้องเรียนไม่ประสงค์จะชี้แจงแก่ข้อร้องเรียน เว้นแต่คณะกรรมการสืบสวนจะเห็นควรดำเนินการเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความเป็นธรรม

ข้อสังเกต การสืบสวนไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าจะต้องสอบปากคำของบุคคลใดบ้าง ดังนั้น การจะสอบปากคำของบุคคลใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการ หากคณะกรรมการเห็นว่า พยานบุคคลที่สอบปากคำมานั้นเพียงพอที่จะนำข้อเท็จจริงไปพิจารณาได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสืบสวน ให้ครบทุกปากก็ได้

การประชุมครั้งสุดท้าย จะเป็นการประชุมเพื่อจัดทำรายงานการสืบสวน โดยให้คณะกรรมการ พิจารณาเอกสาร บันทึกถ้อยคำพยาน รายละเอียดของพฤติการณ์ต่าง ๆ และพยานหลักฐานทั้งหมด

เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับเรื่องที่มีการร้องเรียน เมื่อพิจารณาพยานหลักฐานทั้งหมดครบถ้วนทุกประเด็นแล้ว คณะกรรมการต้องดำเนินการสรุปข้อเท็จจริง และหากเป็นการสืบสวนกรณีมีผู้ถูกร้องเรียน คณะกรรมการต้องวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อร้องเรียนกับพยานหลักฐานที่หักล้างข้อร้องเรียน พร้อมกับพิจารณาทำความเข้าใจว่าไม่มีมูล หรือมีมูลอันควรกล่าวหาว่าเป็นความผิดวินัย จากนั้นจึงจัดทำรายงานการสืบสวน เพื่อเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนพิจารณาต่อไป องค์กรประชุมในการพิจารณาครั้งนี้ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่าสามคนและไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสืบสวนทั้งหมด

การพิจารณาทำความเข้าใจ ดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า การสืบสวนเป็นเพียงการสืบหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในเบื้องต้น เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาว่า “กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยหรือไม่” ดังนั้น การพิจารณาทำความเข้าใจในชั้นสืบสวนของคณะกรรมการนั้น จะพิจารณาเพียงว่ากรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่ามีข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัยหรือไม่ กล่าวคือตามที่มีการร้องเรียนหรือกล่าวหา มีมูลเพียงพอที่จะต้องมีการดำเนินการทางวินัยต่อไป หรือไม่ เท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการสามารถมีความเห็นได้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีมูลอันควรกล่าวหา เช่น ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์แวดล้อมและพยานหลักฐานไม่เพียงพอให้ทราบว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดวินัย ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์แวดล้อมและพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะทำให้เข้าใจได้ว่าการกระทำความผิดวินัยหรือไม่เพียงพอที่จะดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้ หรือพฤติการณ์แห่งการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดทางวินัย กรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการมีความเห็น “ยุติเรื่อง”

๒. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีมูลอันควรกล่าวหาเป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง กล่าวคือข้อเท็จจริงเพียงพอที่เชื่อได้ว่าข้าราชการรายดังกล่าวน่าจะกระทำความผิดวินัย ตามมาตรา ๘๒ หรือมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการมีความเห็น “กรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เห็นควรดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงต่อไป”

๓. พิจารณาแล้วเห็นว่า มีมูลอันควรกล่าวหาเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง กล่าวคือข้อเท็จจริงเพียงพอที่เชื่อได้ว่าข้าราชการรายดังกล่าวน่าจะกระทำความผิดวินัย ตามมาตรา ๘๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการมีความเห็น “กรณีมีมูลอันควรกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง เห็นควรดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงต่อไป”

ข้อสังเกต แม้การสืบสวนจะไม่มีกฎหมายเขียนไว้ว่าคณะกรรมการจะต้องทำความเข้าใจในการสืบสวนหรือไม่ อย่างไร แต่คณะกรรมการถือเป็นบุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดกับข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในการสืบสวน เพราะเป็นทั้งผู้สอบถามพยานบุคคล และเป็นผู้รวบรวมเอกสารหลักฐานด้วยตนเอง ความเห็นของคณะกรรมการ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ที่จะใช้ในการประกอบการพิจารณาดำเนินการทางวินัยต่อไป ประกอบกับการสั่งให้สืบสวนถือเป็นการสั่งตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย ดังนั้น หากผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ สั่งให้คณะกรรมการทำความเข้าใจเพื่อประกอบการพิจารณา ก็ถือเป็นการสั่งในหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งคณะกรรมการต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว

การจัดทำรายงานการสืบสวน

การรายงานการสืบสวนต้องมีการสรุปข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ตามแบบฟอร์มแนบท้ายคู่มือ และในรายงานการสืบสวน กรรมการสืบสวนต้องลงลายมือชื่อทุกคน เว้นแต่ มีเหตุจำเป็นก็ให้ประธานกรรมการบันทึกเหตุผลไว้ และสำหรับในกรณีที่กรรมการสืบสวนรายใดมีความเห็นแย้งก็ให้ระบุความเห็นนั้นไว้ในรายงานการสืบสวนด้วย ซึ่งความเห็นแย้งนั้นจะมาเป็นบันทึกแนบท้ายรายงานการสืบสวนก็ได้ ทั้งนี้ การรายงานการสืบสวน ต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะกรรมการต้องเสนอรายงานการสืบสวนและสำนวนการสืบสวนมาด้วย (สำนวนการสืบสวน คือ เอกสารหลักฐานที่คณะกรรมการรวบรวมหรือแสวงหามาได้ทั้งหมด)

ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับเทคนิคการสืบสวน

๑. บุคคลที่จะทำหน้าที่สืบสวนที่ดี ควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้เฉพาะเรื่องที่จะสืบสวน และเรื่องทั่วไป มีความเฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีบุคลิกที่น่านับถือ วางตนเป็นกลางและมีใจเป็นธรรม ตลอดจนมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เช่น จะสืบสวนเกี่ยวกับการทุจริต เรื่องเงิน ต้องมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการเงินเป็นผู้ร่วมสืบสวนอยู่ด้วย

๒. มีการเตรียมการล่วงหน้า ศึกษาเรื่อง วางแผนในการสอบพยานบุคคล รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสอบปากคำและบันทึกถ้อยคำพยานนั้น ต้องคำนึงถึงสถานที่ที่เหมาะสม เช่น เป็นสถานที่ที่คนไม่พลุกพล่าน เงียบพอที่จะมีสมาธิ ไม่มีคนอื่นอยู่ด้วย เพราะพยานอาจไม่กล้าให้ถ้อยคำต่อหน้าคนบางคน หรือให้ถ้อยคำที่จะเอาใจคนบางคน การเลือกสถานที่อาจเลือกห้องประชุม ส่วนการจัดลำดับพยานบุคคล ควรสร้างบรรยากาศเป็นกันเองเพื่อสร้างความไว้วางใจ คมประเด็นคำถามให้ตรงประเด็น อาจจะถามนอกประเด็นบ้าง แต่ในที่สุดต้องเป็นการสืบสวนในสิ่งที่ต้องการในประเด็น ถ้ากรรมการสืบสวนไปสืบสวนหลายคน ให้คนหนึ่งเป็นคนถาม คนหนึ่งกำหนดหรือทวนถ้อยคำที่ต้องจด และคนหนึ่งเป็นคนจดบันทึกถ้อยคำ ถ้าพบเป็นพยานขัดกันต้องซักให้ละเอียด อย่าพยายามถามนำ (คำถามที่ต้องการคำตอบว่า ใช่ หรือไม่ใช่) การถามให้ใช้คำถามที่เข้าใจง่าย

๓. การถามเพื่อเอาความจริงจากผู้ถูกร้องเรียน ไม่ต้องมุ่งหวังว่าจะได้ความจริง เพราะมีกระบวนการที่จะพิสูจน์ความจริงในการสอบสวนวินัยอีกชั้นหนึ่งอยู่แล้ว บางครั้งผู้ถูกร้องเรียนอาจถูกใส่ร้ายและอาจไม่ได้มีพฤติกรรมตามที่มีการร้องเรียนก็ได้ กรรมการสืบสวนจึงต้องทำให้เป็นกลาง และต้องพยายามหาพยานหลักฐานอื่นประกอบ

๔. การบันทึกถ้อยคำ ต้องใช้ภาษาง่าย ๆ หากเป็นภาษาถิ่นต้องบันทึกคำแปลความหมายที่เป็นภาษากลางไว้ด้วย เพราะผู้พิจารณาอาจแปลความหมายผิดพลาด อ่านทบทวนถ้อยคำที่บันทึกให้ผู้ให้ถ้อยคำฟังว่าถูกต้องตามที่ให้ถ้อยคำหรือไม่ เมื่อมีการแก้ไขตกเติมถ้อยคำพยาน ต้องให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วย แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อก็ให้กรรมการสืบสวนบันทึกไว้ว่าผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อ

๕. การสอบปากคำผู้ถูกร้องเรียน หรือพยานซึ่งเป็นเด็ก (อายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่ให้ถ้อยคำ) ให้สืบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีข้าราชการที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอ หรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย รวมทั้งผู้มีปัญหาในการสื่อสาร ให้คณะกรรมการสืบสวนจัดหาล่ามที่เป็นกลาง และเชื่อถือได้ให้แก่บุคคลดังกล่าวด้วย

ตัวอย่างแบบฟอร์มที่ใช้ในการสืบสวน

ตัวอย่าง

บันทึกเสนอ กรณีผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ มอบหมายข้าราชการพลเรือนสามัญ/
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ดำเนินการสืบสวน
(ไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....

ที่ ...../..... วันที่.....

เรื่อง .....

เรียน (ผู้มีอำนาจสั่งให้สืบสวน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา
และหัวหน้าส่วนราชการแล้วแต่กรณี)

เรื่องเดิม

ด้วยผู้ใช้นามว่า.....มีหนังสือร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ/

ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัด.....

มีพฤติการณ์.....(ระบุพฤติการณ์ตามหนังสือร้องเรียน/กรณีมีเหตุเป็นที่สงสัย
โดยสรุป).....

รายละเอียดปรากฏตามหนังสือร้องเรียนที่แนบมาพร้อมนี้

หรือด้วยมีการร้องเรียนเป็นหนังสืออันมีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์ ร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ/

ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัด.....

มีพฤติการณ์.....(ระบุพฤติการณ์ตามหนังสือร้องเรียน/กรณีมีเหตุเป็นที่สงสัย
โดยสรุป).....

รายละเอียดปรากฏตามหนังสือร้องเรียนที่แนบมาพร้อมนี้

ข้อพิจารณา

.....พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นการร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการพลเรือนสามัญ

ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ ว่ากระทำผิดวินัย แต่เนื่องจากข้อมูลและพยานหลักฐาน ตามหนังสือร้องเรียน
ยังไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้น จึงเห็นควรดำเนินการสืบสวนว่ากรณี ที่ร้องเรียน
กล่าวหา นั้นมีมูลเป็นความผิดวินัย หรือไม่ อย่างไร โดยมอบหมายให้ (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)
ดำเนินการสืบสวนในกรณีดังกล่าว แล้วรายงานการสืบสวน เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป

ประเด็นเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หากเห็นชอบตามที่เสนอ ขอได้โปรดมอบหมาย
ให้.....ดำเนินการสืบสวนในกรณีดังกล่าวต่อไป

ตัวอย่าง

บันทึกเสนอ กรณีผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....

ที่ ...../..... วันที่.....

เรื่อง .....

เรียน (ผู้มีอำนาจสั่งให้สืบสวน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา และหัวหน้าส่วนราชการแล้วแต่กรณี)

เรื่องเดิม

ด้วยผู้ใช้นามว่า.....มีหนังสือร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ/ ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัด..... มีพฤติการณ์.....(ระบุกรณีที่กำลังกล่าวหาโดยสรุป).....

รายละเอียดปรากฏตามหนังสือร้องเรียนที่แนบมาพร้อมนี้ หรือด้วยมีการร้องเรียนเป็นหนังสืออันมีลักษณะเป็นบัตรสนเท่ห์ ร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ/ ลูกจ้างประจำ/พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัด..... มีพฤติการณ์.....(ระบุพฤติการณ์ตามหนังสือร้องเรียน/กรณีมีเหตุเป็นที่สงสัย โดยสรุป).....

รายละเอียดปรากฏตามหนังสือร้องเรียนที่แนบมาพร้อมนี้

ข้อพิจารณา

.....พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นการร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ กระทำผิดวินัย แต่เนื่องจากข้อมูลและพยานหลักฐานตามหนังสือร้องเรียนยังไม่เพียงพอที่จะดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้น จึงเห็นควรแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑.....(ระบุชื่อ และตำแหน่ง).....เป็นประธานกรรมการ

๒.....(ระบุชื่อ และตำแหน่ง).....เป็นกรรมการ

๓.....(ระบุชื่อ และตำแหน่ง).....เป็นกรรมการและเลขานุการ

๔..... (ระบุชื่อ และตำแหน่ง).....เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)

ประเด็นเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หากเห็นชอบขอได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ

สืบสวน

คำสั่ง (ระบุชื่อส่วนราชการที่ออกคำสั่ง)

ที่...../.....

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน

ด้วย.....(ชื่อ).....เลขประจำตัวประชาชน.....

ข้าราชการพลเรือนสามัญ ตำแหน่ง.....ระดับ.....

สังกัด.....เลขที่ตำแหน่ง.....มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย
ในเรื่อง.....(ระบุพฤติการณ์ตามหนังสือร้องเรียน/กรณีมีเหตุเป็นที่สงสัยโดยสรุป)

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑
ประกอบข้อ ๕ (๒) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน
เพื่อสืบสวนในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นประธานกรรมการ
๒. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นกรรมการ
๓. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นกรรมการและเลขานุการ
๔. (ชื่อ ตำแหน่ง และส่วนราชการ)	เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)

ให้คณะกรรมการดำเนินการสืบสวนและพิจารณาในเบื้องต้นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหา
ว่ากระทำผิดวินัยหรือไม่ ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แล้วรายงานการสืบสวนเพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป
อนึ่ง ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า กรณีมีข้อเท็จจริงที่อาจจะเป็นการกระทำผิดวินัยในเรื่องอื่นนอกจากที่ระบุ
ไว้ในคำสั่งนี้ หรือมีการพาดพิงไปถึงบุคคลอื่น ให้ประธานกรรมการรายงานมาโดยเร็ว

สั่ง ณ วันที่.....(เดือน^๑).....พ.ศ.....

(ลงชื่อ)

(.....ชื่อผู้สั่ง.....)

ตำแหน่ง.....

^๑ไม่ต้องใส่คำว่า “เดือน” เช่น สั่ง ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ข้อสังเกต คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ย่อหน้าที่ ๒ (อาศัยอำนาจ.....)
กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญให้อ้างมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบข้อ ๕ (๒) ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖
กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นลูกจ้างประจำให้อ้างข้อ ๔๗ ของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย
ลูกจ้างประจำของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๓๗

กรณีผู้ถูกร้องเรียนเป็นพนักงานราชการให้อ้างข้อ ๒๗ ข้อ ๓๗ (๑) ของระเบียบสำนัก
นายกรัฐมนตรีว่าด้วยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบข้อ ๔ ของประกาศคณะกรรมการบริหาร
พนักงานราชการ ลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๙ เรื่อง แนวทางการดำเนินการทางวินัยพนักงานราชการ พ.ศ. ๒๕๕๙
ตั้งนั้น ก่อนออกคำสั่ง ให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ
ตามมาตรา ๕๗ ผู้บังคับบัญชา และหัวหน้าส่วนราชการแล้วแต่กรณี) พิจารณาข้อกฎหมายที่อ้างในคำสั่ง
ให้ครบถ้วนด้วย ทั้งนี้ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง (เพิ่มเติม) ก็ต้องอ้าง
ให้ถูกต้องครบถ้วนด้วย

บันทึกถ้อยคำพยาน

เรื่อง การสืบสวน.....(ชื่อ).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

สืบสวนที่.....

วันที่.....

ข้าพเจ้า.....(ชื่อ).....เลขประจำตัวประชาชน.....อายุ.....ปี

สัญชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....อยู่บ้านเลขที่.....ต.รอก/ซอย.....

.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....โทร..... ข้าพเจ้าได้ทราบแล้วว่าข้าพเจ้าเป็นพยานในกรณีนี้.....

(ส่วนราชการ).....มีบันทึกมอบหมาย ที่...../มีคำสั่ง (ส่วนราชการ) ที่...../.....

แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน ในเรื่อง.....

.....

ข้าพเจ้าขอให้ถ้อยคำตามสัจจริงดังต่อไปนี้

.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า คณะกรรมการสืบสวน/ผู้สืบสวน มิได้กระทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง บังคับ หรือกระทำโดยมิชอบไม่ว่าด้วยประการใด เพื่อจูงใจข้าพเจ้าให้ถ้อยคำ และกรรมการสืบสวน/ผู้สืบสวนได้อ่านให้ข้าพเจ้าฟัง/ข้าพเจ้าได้อ่านบันทึกถ้อยคำเองแล้ว ขอรับรองว่าเป็นบันทึกถ้อยคำที่ถูกต้อง จึงลงลายชื่อไว้ต่อหน้ากรรมการสืบสวน/ผู้สืบสวน

(ลายมือชื่อ).....พยาน (ผู้ให้ถ้อยคำ)
(.....)

(ลายมือชื่อ).....ผู้บันทึกถ้อยคำ
(.....)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า.....(ชื่อ).....ได้ให้ถ้อยคำและลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

(ลายมือชื่อ).....ประธานกรรมการ
(.....)

ลายมือชื่อ).....กรรมการ
(.....)

(ลายมือชื่อ)..... กรรมการและเลขานุการ
(.....)

(ลายมือชื่อ)..... ผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)
(.....)

รายงานการสืบสวน

สืบสวนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

เรื่อง การสืบสวน.....(ชื่อ).....ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย

เรียน .....(ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน).....

ตามที่.....(ชื่อหน่วยงาน).....ได้มีคำสั่ง ที่..... /..... ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน เพื่อสืบสวนกรณี.....(ชื่อผู้ถูกกล่าวหา).....

ถูกร้องเรียนกล่าวหาว่า.....(ระบุเรื่องที่กล่าวหา ถ้าหากมีหลายเรื่องให้ระบุทุกเรื่องตามคำสั่ง
แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน)..... นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการสืบสวนได้ดำเนินการสืบสวนเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานการสืบสวน ดังนี้

๑. มูลกรณีเรื่องนี้ปรากฏขึ้นเนื่องจาก.....(ระบุมีผู้ร้องเรียน/หรือมีผู้รายงานหรือ
ผู้บังคับบัญชาพบเห็นเองว่าอย่างไร).....

๒. คณะกรรมการได้ประชุมพิจารณากำหนดแนวทางการสืบสวนตามประเด็นการร้องเรียน ดังนี้

๒.๑ ประเด็นที่.....

๒.๒ ประเด็นที่.....

๓. คณะกรรมการได้ประชุมพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ และมีความเห็น ดังนี้

๓.๑ ข้อเท็จจริงเบื้องต้น (สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวน).....

๓.๒ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

พยานบุคคล จำนวน.....ปาก

พยานเอกสาร

๓.๓ ประเด็นที่ต้องพิจารณา (วิเคราะห์ประเด็นตามที่กำหนดแนวทางการสืบสวน
กับข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการสืบสวน).....

๓.๔ ความเห็นของคณะกรรมการ

คณะกรรมการพิจารณาแล้ว เห็นว่า.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และพร้อมนี้ได้เสนอสำนวนการสืบสวนมาด้วยแล้ว

ลงชื่อ).....ประธานกรรมการ

(.....)

(ลงชื่อ).....กรรมการ

(.....)

(ลงชื่อ).....กรรมการและเลขานุการ
(.....)

(ลงชื่อ).....ผู้ช่วยเลขานุการ (ถ้ามี)
(.....)

คำถามที่พบบ่อย

๑. กรณีผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินการสืบสวน ไม่สามารถดำเนินการสืบสวนได้ทันภายในระยะเวลาที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนกำหนด บุคคลดังกล่าวจะต้องดำเนินการอย่างไร

ตอบ หากผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับแต่งตั้งให้ดำเนินการสืบสวน ไม่สามารถดำเนินการสืบสวน ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าวสามารถขอขยายระยะเวลาได้ โดยทำหนังสือรายงานต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน (ทำหนังสือก่อนครบกำหนด) ซึ่งหนังสือขอขยายระยะเวลาดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังนี้

๑. ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือประธานกรรมการ กรณีมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวน รับผิดชอบต่อหนังสือสั่งการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนเมื่อใด
๒. ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือประธานกรรมการ ได้ดำเนินการใดไปแล้วบ้าง
๓. ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนใด
๔. คาดว่าจะเสร็จสิ้นภายในเมื่อใด และจะขอขยายระยะเวลาออกไปอีกกี่วัน

๒. กรณีมีการกระทำที่อาจจะเป็นความผิดวินัยขึ้นในหน่วยงาน โดยเรื่องดังกล่าวมีข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดเจนตามเอกสารที่เกี่ยวข้อง กรณีนี้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๕๗ จะสามารถดำเนินการทางวินัยอย่างไม่มีร้ายแรงโดยไม่ต้องสืบสวนได้หรือไม่

ตอบ การดำเนินการทางวินัยมีได้มีกฎหมายกำหนดให้จะต้องมีการสืบสวนในทุกเรื่อง โดยหากผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตาม มาตรา ๕๗ พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะดำเนินการทางวินัยได้แล้ว ก็สามารถดำเนินการทางวินัยโดยไม่สืบสวนหรือไม่แต่งตั้งคณะกรรมการสืบสวนก่อนก็ได้ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการดำเนินการทางวินัยหรือแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัย ก็ควรจะสืบสวน หรืออย่างน้อยก็ควรรวบรวมเอกสารและจัดทำความเห็นในเบื้องต้นสักหนึ่งชั้นเสียก่อน

๓. กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาว่าข้าราชการ โดยจากการสืบสวนได้ความว่าเป็นการยืมเงินบุคคลภายนอกแล้วไม่ชดใช้เงินให้แก่ผู้ให้กู้ยืมตามสัญญา กรณีเช่นนี้จะต้องมีการดำเนินการทางวินัยหรือไม่

ตอบ โดยปกติแล้วการผิดสัญญาหรือเรื่องทางแพ่งต่าง ๆ ไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องมีการดำเนินการทางวินัย เพราะเรื่องทางแพ่งเป็นเรื่องที่สมัครใจทำสัญญากันทั้งสองฝ่าย แต่ในบางกรณีเรื่องในทางแพ่งก็อาจเป็นการกระทำผิดวินัยได้ ถ้าหากเป็นกรณีที่ข้าราชการมีพฤติกรรมตั้งใจเข้าไปหลอกลวงผู้อื่นเพื่อให้ได้ทรัพย์สินมาก็อาจจะเป็นกรณีที่สงสัยว่าข้าราชการรายนี้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและเป็นที่ยกย่องของสังคมได้

๔. การดำเนินการสืบสวนจะต้องเรียกผู้ถูกร้องเรียนหรือผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้กระทำผิดวินัยมาสืบสวนหรือต้องให้โอกาสชี้แจงด้วยหรือไม่

ตอบ การสืบสวนจะต้องดำเนินการในทางลับ กล่าวคือ ให้มีผู้รู้เห็นเกี่ยวกับการสืบสวนให้น้อยที่สุด โดยเหตุผลส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจาก หากมิได้มีเรื่องเกิดขึ้นจริงข้าราชการผู้ถูกร้องเรียนกล่าวหาหรือเป็นผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้กระทำผิดวินัยจะได้ไม่เสียกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ดังนั้น โดยปกติแล้วอาจจะไม่ต้องเรียกผู้ถูกร้องเรียนหรือผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้กระทำผิดวินัยมาสืบสวนในทุกกรณี (ไม่เหมือนกรณีการดำเนินการทางวินัยที่จะต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาทุกครั้ง) เว้นแต่ กรณีที่จำเป็นจะต้องได้ข้อมูลจากบุคคลดังกล่าวก็สามารถเรียกมาให้ถ้อยคำได้ แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวยังคงมีฐานะเป็นเพียงพยานเท่านั้น เพราะในขั้นตอนนี้ยังไม่มีกรรมการสอบสวนวินัย หรือมีการแจ้งข้อกล่าวหา จึงยังไม่อาจถือได้ว่าบุคคล (ผู้ถูกร้องเรียน) นั้น เป็นผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด

๕. การดำเนินการสืบสวนกรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาจะต้องมีการเรียกผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำด้วยหรือไม่

ตอบ กรณีมีการร้องเรียนกล่าวหาเป็นหนังสือ โดยปกติผู้ร้องเรียนมักจะเขียนบรรยายเรื่องราวเหตุการณ์และสิ่งที่ตนเองประสงค์จะร้องเรียน พร้อมอ้างอิงพยานหลักฐานประกอบการร้องเรียนในเบื้องต้นแล้ว โดยหากพิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่าข้อเท็จจริงจากผู้ร้องเรียนเพียงพอแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเรียกผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำก็ได้ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการมีหนังสือร้องเรียนข้าราชการ ถ้ามีการเรียกประชาชนผู้ร้องเรียนมาให้ถ้อยคำก็จะทำให้ประชาชนผู้ร้องเรียนรู้สึกว่าหน่วยงานได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว โดยหน่วยงานมิได้เพิกเฉยกับการร้องเรียนดังกล่าวแต่อย่างใด ซึ่งจะทำให้ประชาชนผู้ร้องเรียนรู้สึกพอใจและมีความสบายใจขึ้น อันเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างหน่วยงานกับประชาชน และอาจทำให้ปัญหาการร้องเรียนดังกล่าวจบลงได้ ซึ่งถือเป็นการดำเนินการทางบริหารที่ดีได้อีกอย่างหนึ่ง

๖. การดำเนินการสืบสวนจะต้องดำเนินการสอบถ้อยคำพยานบุคคลทุกปากตามที่ผู้ร้องเรียนกล่าวหาอ้างหรือไม่

ตอบ การสืบสวนไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าจะต้องสอบถ้อยคำของบุคคลใดบ้าง ดังนั้น การจะสอบถ้อยคำของบุคคลใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการ หากผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือคณะกรรมการสืบสวน เห็นว่าพยานบุคคลที่สอบถ้อยคำมานั้นเพียงพอที่จะนำข้อเท็จจริงไปพิจารณาได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสืบสวนให้ครบทุกปากก็ได้

บรรณานุกรม

เสาวภา แผ่สุวรรณ, จารุวรรณ คุณธรรม, ศักตริน โต๊ะเฮง, มานนท์ วงศ์มิ่งคุณ, จุฑาพิชญ์ สติรวิศาลกิจ, สุดชีวัน ดีเหลือ, . . . วรรณวิมล มะละเจริญ. (พฤษภาคม ๒๕๕๙). *การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนสามัญ ตามกฎ ก. พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖.*

สิทธิเดช ประภาษานนท์ (พ.ศ. ๒๕๖๓) *คู่มือวิธีการและสาระสำคัญ การดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง (สำหรับผู้อำนวยความสะดวก) ส่วนวินัยและพิทักษ์ระบบคุณธรรม สำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.*

กลุ่มเสริมสร้างวินัยและระบบคุณธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (เมษายน ๒๕๖๒) *คู่มือการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๒).*